

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai

“Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”

(COM(2018) 773 final)

(2019/C 282/09)

Ziņotājs: **Pierre Jean COULON**

Līdzziņotājs: **Stefan BACK**

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Komisija, 17.6.2019.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgās specializētās nodaļas	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	20.6.2019.
Plenārsesija Nr.	544
Balsojuma rezultāts (par/pre/atturas)	152/1/1

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK piekrīt, ka globālās sasilšanas risks – proti, drīz pēc 2060. gada iespējamais temperatūras pieaugums par 2° C, pārsniedzot Parīzes nolīgumā noteikto maksimālo līmeni, – radīs nopietnu negatīvu ietekmi uz dzīves apstākļiem un ekonomiku Eiropā. Tādēļ EESK stingri atbalsta mērķi sociāli taisnīgā un efektīvā veidā līdz 2050. gadam panākt, lai ES ekonomika kļūtu klimatneitrāla. Šāda pāreja ir iespējama un lietderīga Eiropai.

1.2. Tādēļ nekavējoties ir jāveic pasākumi klimata jomā. EESK atbalsta Eiropas Komisijas paziņojumā izklāstītās prioritātes. Komiteja aicina dalībvalstis atbalstīt mērķi panākt, ka līdz 2050. gadam Eiropas Savienība kļūst par klimatneitrālu ekonomiku. EESK aicina uzņēmumus, arodbiedrības, NVO un valstu ekonomikas un sociālo lietu komitejas atbalstīt šo mērķi.

1.3. EESK atzinīgi vērtē labos rezultātus, kas ir sagaidāmi, īstenojot dažādus jau pieņemtus pasākumus, un tiek lēsts, ka līdz 2030. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināsies par 45 %, kas ir vairāk nekā 40 % saistības, kuras ES uzņēmas saskaņā ar Parīzes nolīgumu, un līdz 2050. gadam samazināsies par 60 %.

1.4. EESK uzskata: kaut gan ar to nepietiek, lai līdz 2050. gadam sasniegtu mērķi izveidot klimatneitrālu sabiedrību, prognozes par 2030. gadā paredzamajiem jau apstiprināto pasākumu rezultātiem liecina, ka, veicot jebkādus jaunus pasākumus, jāņem vērā, ka ir nepieciešama prognozējamība, lai varētu nodrošināt labu plānošanu un izvairīties no aktīvu zaudēšanas. Tāpēc EESK norāda, ka ir svarīgi, lai uzņēmumiem, jo īpaši MVU, tiktu sūtīti skaidri un savlaicīgi signāli.

1.5. Šo pašu iemeslu dēļ EESK uzskata, ka ir ātri jādefinē stratēģija laikposmam pēc 2030. gada, lai līdz 2050. gadam panāktu pāreju uz klimatneitrālu sabiedrību.

1.6. EESK uzsver, ka pāreja uz klimatneitrālu sabiedrību ir jāīsteno, izmantojot konkurētspējīgu, sociāli taisnīgu un daudzpusēju pieeju, un ka ir jāievieš piemēroti instrumenti, lai panāktu pilsoniskās sabiedrības, tostarp visu iedzīvotāju, uzņēmumu un organizāciju, pilnīgu iesaistīšanos un atbalstu. Tas ietver oglekļa cenas noteikšanu un ieviešanu, ņemot vērā tās ietekmi uz uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

1.7. EESK uzsver, ka svarīga nozīme ir pasākumiem, kas tiek veikti vietējā un reģionālajā līmenī, un ka ir svarīgi pilnībā iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības.

1.8. EESK uzsver, cik svarīga loma ir aprites ekonomikai, bioekonomikai, digitalizācijai un sadarbīgajai ekonomikai, kas dod galveno ieguldījumu, lai uzlabotu resursu efektivitāti un samazinātu emisijas.

1.9. EESK arī atgādina paziņojumā atzīto mobilitātes svarīgo nozīmi ES iekšējā tirgus darbībā un uzsver, ka ir svarīgi rast risinājumus, kas mazina mobilitātes, tostarp aviācijas, oglekļa pēdu, neapdraudot mobilitātes būtisko nozīmi visai ES ekonomikai un sabiedrībai, fiziskām personām un uzņēmumiem.

1.10. EESK piekrīt tam, ka ir svarīgi ražot elektroenerģiju no visiem pašreiz pieejamajiem un nākotnes bezemisiju avotiem. Tiklu starpsavienojumiem, enerģijas uzkrāšanai un pieprasījuma reakcijai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu tādas elektroenerģijas piegādi, kas arvien vairāk tiek iegūta no atjaunojamiem energoresursiem.

1.11. Agrīna plānošana un mērķu agrīna noteikšana ir svarīgi elementi, lai nodrošinātu uzņēmējdarbības plānošanas drošību, veicinātu pētniecību un izstrādi un radītu labvēlīgus apstākļus, kas ļautu Eiropai, tostarp Eiropas rūpniecībai un uzņēmumiem kopumā, gūt labumu no tā, ka Eiropa šo pāreju īsteno pirmā, un saglabāt savu konkurētspēju. Šajā sakarā EESK uzsver, ka svarīgas ir attiecības ar trešām valstīm, lai iesaistītu vairāk valstu proaktīvā klimata stratēģijā, kā arī lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas rūpniecībai un ietekmētu standartu noteikšanu.

1.12. Finansējums ir būtisks plānotās stratēģijas īstenošanas elements. Tāpēc EESK atkārtoti norāda uz saviem ieteikumiem par to, ka ir jānodrošina pietiekami budžeta līdzekļi, lai atbalstītu pētniecību, izstrādi un ieviešanu rūpniecībā.

1.13. EESK norāda, ka finansējums ir izšķirošs jautājums. Tas ir ne tikai publiskā finansējuma jautājums, un tāpēc ir svarīgi veicināt mehānismus, kuru mērķis ir rosināt zaļās investīcijas.

1.14. EESK norāda, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku nebūs iespējama bez tālejošas pētniecības un inovācijas. Ir vajadzīgas visu veidu inovācijas, tostarp jaunu ieradumu un darījumdarbības modeļu, sociālo normu, procesu, metožu, tirgvedības un tehnoloģiju jomā.

1.15. EESK norāda uz bioenerģijas nozīmīgo lomu oglekļa uztveršanā un uzglabāšanā un dabīgajām oglekļa piesaistītājsistēmām, tādām kā meži un daudzi lauksaimniecības prakses veidi, kas piesaista oglekli, piemēram, pļavas, ganības, kūdrāji u. c. Daļa no risinājuma ir ilgtspējīgi apsaimniekot mežus un izmantot lauksaimniecības zemei piemītošo oglekļa piesaistes potenciālu.

1.16. EESK norāda, ka Eiropā dzīvo aptuveni 7 % no pasaules iedzīvotāju skaita, tā ražo 20 % no pasaules IKP un laiž klajā 30 % no pasaules liemeņa augstas kvalitātes zinātniskajām publikācijām. Tā kā pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku ir jābalstās uz globāliem centieniem klimata pārmaiņu apkarošanas jomā, EESK uzskata, ka ES var panākt lielāko ietekmi, pierādot pārejai pasaulei, ka šāda pāreja ir īstenojama un labvēlīga sabiedrībai. Panākot, ka līdz 2030. gadam 100 Eiropas pilsētas kļūst klimatneitrālas, varētu parādīt, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku var kļūt par realitāti un uzlabot dzīves kvalitāti.

1.17. EESK uzskata, ka Eiropai ir vajadzīgs sociāls pakts par pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, par ko jāvienojas Eiropas Savienībai, dalībvalstīm, reģioniem, pilsētām, sociālajiem partneriem un organizētās pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, lai nodrošinātu, ka pārejā neviens netiek atstāts novārtā. Šajā nolūkā Eiropas Sociālais fonds un Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds būtu pienācīgi jāizstrādā un jāfinansē. Pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku ir arī iespēja izskaust enerģētisko nabadzību un uzlabot dzīves kvalitāti, darbvietu radīšanu un sociālo iekļaušanu, kā arī nodrošināt visiem Eiropas iedzīvotājiem vienlīdzīgu piekļuvi pamata energopakalpojumiem.

1.18. EESK aicina Eiropas Parlamentu izveidot neatkarīgu ES Klimata pārmaiņu komiteju, kuras uzdevums būtu sniegt zinātniski pamatotus novērtējumus un ieteikumus politikas jomā. EESK aicina dalībvalstis izveidot līdzīgas komitejas valsts līmenī – ja šādas komitejas vēl nav izveidotas – un nodrošināt, ka tās ziņo valstu parlamentiem un ekonomikas un sociālo lietu komitejām, ņemot vērā valstu īpatnības.

1.19. Visbeidzot, EESK vēlreiz uzsver, ka ir steidzami nepieciešams izveidot efektīvu dialoga procesu, lai varētu sniegt nodrīgu ieguldījumu un līdz ar to pilnībā pieņemt un atbalstīt stratēģiju, kas jāformulē un jāiesniedz līdz 2020. gadam. Tāpēc EESK ierosina izveidot pastāvīgu pilsoņu dialogu kā obligātu elementu, kas jāievēro, gatavojot visus svarīgākos politiskos lēmumus un visas attiecīgās likumdošanas iniciatīvas ES, valstu un vietējā līmenī. Ieguldījumam dialogā un tam, kā šis ieguldījums tiek ņemts vērā, vajadzētu būt publiski redzamam. Dialoga redzamība būtu jānodrošina, nosakot, ka par to atbildība jāuzņemas komisāra līmenī.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. EESK uzskata, ka klimata pārmaiņas ir nopietns apdraudējums sabiedrībai. Vidējās temperatūras pasaulē drīz pēc 2060. gada var pieaugt par 2° C – krietni virs Parīzes nolīgumā noteiktā maksimālā līmeņa – radot nopietnu negatīvu ietekmi uz pasaules ekonomiku un dzīves apstākļiem visā pasaulē. Kā uzsvērts Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) 2018. gada ziņojumā⁽¹⁾ un Eiropas Komisijas paziņojumā “Tīru planētu – visiem” (COM(2018) 773) (“Paziņojumā”), ir vajadzīga steidzama rīcība, lai aizsargātu planētu un Eiropas iedzīvotājus no klimata pārmaiņām.

2.2. EESK norāda: lai gan pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku ir saistīta ar izmaksām, arī bezdarbība rada izmaksas. Paziņojumā norādīts, ka ar laika apstākļiem saistītas katastrofas 2017. gadā radīja zaudējumus 283 miljardu EUR apmērā un upju plūdi Eiropā ik gadus varētu radīt zaudējumus līdz pat 112 miljardu EUR apmērā.

2.3. EESK stingri atbalsta mērķi līdz 2050. gadam panākt, lai ES ekonomika kļūtu klimatneitrāla (t. i., siltumnīcefekta gāzu neto emisijas būtu nulles līmenī), īstenojot sociāli taisnīgu un izmaksu ziņā efektīvu pāreju. Kā redzams paziņojumā, šāda pāreja ir iespējama un lietderīga. Turklāt tas ir saskaņā ar ES vispārējām saistībām saskaņā ar Parīzes nolīgumu un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

2.4. EESK atzinīgi vērtē to, ka paketē “Tīra enerģija visiem Eiropas iedzīvotājiem” ir palielināti līdz 2030. gadam sasniedzamie ES mērķi enerģētikas jomā gan attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem (no 27 % līdz 32 %), gan energoefektivitāti (no 27 % līdz 32,5 %). Paziņojumā norādīts, ka tas nozīmē līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 45 % – kas ir vairāk nekā 40 % saistības, kuras ES uzņēmusies saskaņā ar Parīzes nolīgumu –, un sagaidāmu samazinājumu par 60 % līdz 2050. gadam. Ar to netiks līdz 2050. gadam panākta klimatneitralitāte. Tāpēc EESK piekrīt, ka noteikti ir vajadzīgs redzējums par ekonomiskajām un sabiedrības pārveidēm, kā izklāstīts paziņojumā.

2.5. EESK uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt paredzamību, lai atvieglotu plānošanu un izvairītos no līdzekļu izšķērdēšanas. EESK atzinīgi vērtē paziņojumā pausto norādi, ka patlaban nav plānots izstrādāt jaunas politikas nostādnes un pārskatīt 2030. gada mērķus, un norāda, ka ir svarīgi sniegt skaidrus un savlaicīgus signālus uzņēmumiem, jo īpaši MVU.

2.6. EESK piekrīt, ka klimatneitralitātes mērķa sasniegšanai ir nepieciešamas strukturālas pārmaiņas visās sabiedrības jomās. Tās skars visus iedzīvotājus, uzņēmumus un struktūras. Tāpēc ir svarīgi, lai pilsoniskā sabiedrība tiktu pilnībā iesaistīta, mobilizēta un nodrošināta ar atbilstīgiem instrumentiem tādu pasākumu ietekmēšanai, kādi ir nepieciešami, lai panāktu klimatneitralitāti. EESK arī atgādina, ka pielāgošanos klimata pārmaiņām ir būtiski iekļaut ilgtērmiņa plānošanā, lai nodrošinātu sociālo un ekonomisko attīstību.

2.7. EESK uzsver, ka ir steidzami nepieciešams pastiprināt ES rīcību un izrādīt liderību, lai izmantotu pirmiesācējas priekšrocības.

2.8. EESK pieņem zināšanai definīciju par septiņiem “galvenajiem stratēģiskajiem principiem”, kur norādītas jomas, kurās būtu jāveic pasākumi, un izstrādāts veicinošais satvars.

(1) IPCC īpašais ziņojums, pieņemts 2018. gada oktobrī.

2.9. EESK atbalsta pieeju, kas paredz vispārējas un visaptverošas 12 svarīgākās prioritātes, pēc kurām vajadzētu vadīties nulles emisiju mērķa sasniegšanā, un īpaši ņem vērā paziņojumu, ka dalībvalstis, uzņēmumi un iedzīvotāji varēs izvēlēties un pielāgot iespējas valstu apstākļiem, lai panāktu tālejošas sabiedriskas un ekonomiskas pārmaiņas visās tautsaimniecības nozarēs.

2.10. EESK īpaši uzsver, cik būtiskas ir debates valsts, vietējā, ieinteresēto personu un iedzīvotāju līmenī, lai demokrātiski kopīgi izstrādātu dažādus pasākumus, kas veicina pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, tostarp ieradumu modeļu maiņu. Šādas debates arī palīdzēs noteikt pasākumus, kas var gūt sabiedrības atbalstu un iesaistīt pilsonisko sabiedrību un iedzīvotājus saskaņā ar valsts īpatnībām.

2.11. EESK pauz nožēlu par to, ka nav skaidrs, vai un kādā mērā dalībvalstis varēs brīvi pielāgot īstenošanas pasākumus saviem konkrētajiem apstākļiem. Plānotās apspriešanās laikā būtu ļoti lietderīgi to precizēt. Šajā sakarā pārbaudījums ir Enerģētikas savienības pārvaldības regulas īstenošana.

2.12. EESK vērš uzmanību uz to, ka vairums jautājumu, kas ir izklāstīti visaptverošajās prioritātēs, jau ir tikuši vai vēl tiek izskatīti Komisijā un ka EESK ir atbalstījusi šīs iniciatīvas un ierosinājusi priekšlikumus, tostarp izveidojot kontaktu forumus un uzsverot sociālo aspektu un pārvaldības nozīmi.

2.13. EESK atbalsta šīs prioritātes un uzsver, ka tās ir jāuztver kā kopums. EESK īpaši uzsver finansējuma nozīmi, iedzīvotāju, ražojošo patērētāju un pārējo patērētāju lomu, ka arī sociālā aspekta nozīmi, lai nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā. Iedzīvotāju pozitīvu iesaistīšanos var jo īpaši nodrošināt tad, ja iedzīvotājiem ļaus gūt labumu no pārejas ekonomiskajiem ieguvumiem. Tas, piemēram, varētu ietvert dalītu īpašumtiesību aktīvu veicināšanu attiecībā uz tādiem atjaunojamās enerģijas decentralizētas ražošanas veidiem kā saules un vēja enerģija. Ir svarīgi nodrošināt sabiedrības atbalstu, neraugoties uz jebkādu slogu, kas rodas, piemēram, saistībā ar oglekļa cenām.

2.14. EESK atkārtoti uzsver, cik būtiski ir izveidot un uzlabot kontaktus starp pārvaldi un nevalstiskā sektora dalībniekiem, un atsauca uz saviem priekšlikumiem izveidot politikas, pārvaldes un pilsoniskās sabiedrības aliansi ⁽²⁾.

3. Vajadzība pēc patiesas, visaptverošas ES rūpniecības politikas pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku, ko atbalsta, īstenojot vērienīgu pētniecības un inovācijas politiku, sociālo paktu un demokrātiju

3.1. Piezīmes par 12 prioritātēm

3.1.1. EESK atzīst energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu būtisko nozīmi virzībā uz Eiropas pilnīgu dekarbonizāciju. Šie risinājumi sevi jau ir apliecinājuši.

3.1.2. Elektroenerģijas kā dekarbonizācijas dzinējspēka potenciāls ir ievērojams vairākās jomās, tostarp apkures un dzesēšanas jomā (proti, attiecībā uz siltumsūkņiem, kā arī centralizētu siltumapgādi un centralizētu aukstumapgādi), e-degvielu ražošanā un elektromobilitātes jomā. EESK norāda, ka 55 % no Eiropas Savienības elektroenerģijas jau tiek iegūti no bezoglekļa avotiem (proti, 25 % no kodolenerģijas, 30 % no vēja, hidroenerģijas, saules un citiem atjaunojamiem energoresursiem), un piekūrīt paziņojumā paustajam viedoklim, ka sarazotā elektroenerģija ir pēc iespējas vairāk jāiegūst no tīriem, klimatneitrāliem, bezemisiju avotiem.

3.1.3. EESK stingri atbalsta atjaunojamās enerģijas decentralizētas ražošanas attīstību, piemēram, izmantojot enerģijas kooperatīvus un ražojošos patērētājus ⁽³⁾. Nākotnē svarīga loma būs viedu un elastīgu digitalizēto sistēmu attīstībai, lai pārvaldītu pieprasījumu un piedāvājumu decentralizētā elektroenerģijas sistēmā, kuras pamatā ir atjaunojamie energoresursi un kurā svarīga loma ir ražojošiem patērētājiem. Lai plaša mērogā ieviestu atjaunojamos energoresursus, svarīga nozīme ir arī enerģijas uzglabāšanai, ņemot vērā ražošanas līmeņa atšķirības gan vienas dienas, gan gada laikā.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības un vietējo un reģionālo pašvaldību alianses izveide ar mērķi nodrošināt Parīzes nolīgumā paredzēto saistību izpildi" (OV C 389, 21.10.2016., 20. lpp.), un par tematu "Veicināt nevalstisko dalībnieku pasākumus klimata jomā" (OV C 227, 28.6.2018., 35. lpp.).

⁽³⁾ EESK atzinums par aprites ekonomikas direktīvas pārskatīšanu (OV C 246, 28.7.2017., 55. lpp.).

3.1.4. EESK atbalsta centienus attīstīt tīru mobilitāti, izmantojot alternatīvus transporta veidus, tostarp sabiedrisko transportu, un izmantojot alternatīvas dzinēju sistēmas visiem transporta veidiem, iekļaujot elektrifikāciju un ilgtspējīgu ūdeņradi, gāzi un biodegvielu, tostarp lielas noslodzes transportlīdzekļos, kuģniecībā un aviācijā, panākot lielāku efektivitāti, ko nodrošina digitalizācija, elektrifikācija un sadarbības sistēmas. Tas ļauj panākt labāku un efektīvāku transporta sistēmu ar mazāku vides pēdas nospiedumu. Tāpēc EESK aicina izstrādāt jaunu transporta politikas balto grāmatu, kas aizstātu pašreizējo baltu grāmatu. EESK norāda uz ierobežotajiem SEG emisiju samazināšanas mērķiem ETS neapvertajos sektoros, tostarp transporta jomā, par kuriem Eiropadome vienotās 2014. gada oktobrī⁽⁴⁾. Nodokļi un maksas, tostarp ārējo izmaksu internalizācija, būtu jāizmanto kā stimuli labākai efektivitātei, ir jānodrošina to pieņemamība personām, uz kurām tie attiecas, un tie nedrīkst palielināt kopējo nodokļu līmeni.

3.1.5. EESK piekrīt, ka konkurētspējīga ES rūpniecības nozare un aprites ekonomika ir nozīmīgi SEG samazināšanas elementi, tostarp pārejā uz alternatīvām degvielām, oglekļa uztveršanu un izmantošanu. EESK vēlētos redzēt skaidru atsauci uz Rūpniecību 4.0, digitalizāciju un sadarbīgās ekonomikas attīstību kā galvenajiem faktoriem virzībā uz energoefektivitātes uzlabošanu un emisiju samazināšanu⁽⁵⁾. EESK uzsver, ka aprites ekonomika ir nozīmīga svira klimata pārmaiņu mazināšanā un pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Aprites ekonomikas stratēģijas, piemēram, pasākumi, lai samazinātu neapstrādātu materiālu izmantošanu, uzlabotu pašreizējo resursu izmantošanu un samazinātu radīto atkritumu daudzumu, būtiski palīdzēs mazināt klimata pārmaiņas un veidot klimatneitrālu ekonomiku⁽⁶⁾.

3.1.6. Ilgtspējīgu pārtikas sistēmu veicināšana mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas, tostarp radot vairāk oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmu un tās aizsargājot. EESK atkārtoti pauž viedokli, ka pārtikas sistēmu ietekmi uz vidi var samazināt, veicinot vienkāršu uzturu⁽⁷⁾, sezonas pārtikas ražošanu un patēriņu. Pārtikas izplatīšanas ķēdes būtu jāsaīsina, un jāsamazina iepakojums.

3.1.7. Eiropas rūpniecība ir apliecinājusi spēju izstrādāt tīras enerģijas alternatīvas. ES rūpniecība joprojām ir priekšgalā tādās svarīgās nozarēs kā vēja ģeneratori, bet citās nozarēs, piemēram, saules enerģijas paneļu ražošanā, tai vairs nav vadoša pozīcija un ražošana ir aizvīrējiesies prom no Eiropas, daļēji tāpēc, ka iepriekšējās valstu valdības nav veidojušas atbilstošu uz sabiedrību vērstu politiku. Eiropā patlaban ražo tikai aptuveni 1 % no pasaulē saražotajiem litija akumulatoriem. Lai neatkārtotu šādas kļūdas jaunajās nozarēs, EESK atzinīgi vērtē tādas iniciatīvas kā Rīcības plāns akumulatoru nozares veicināšanai Eiropas Savienībā un plānu konkurētspējas ar mērķi īstenot Eiropas Akumulatoru aliansi, to attiecinot arī uz jaunu tehnoloģiju izstrādi⁽⁸⁾.

3.1.8. EESK vērs uzmanību uz to, cik svarīgi ir noteikt standartus starptautiskos forumos, kur Eiropas Savienība var uzņemties vadību, ņemot vērā ar to saistītās priekšrocības konkurētspējas sekmēšanā.

3.1.9. EESK piekrīt, ka ir svarīgi vēltīt uzmanību citām nozīmīgākajām un jaunajām tirgus ekonomikas valstīm un radīt pozitīvu dinamiku. Šajā sakarā EESK uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt godīgu konkurenci un vienlīdzīgus konkurences apstākļus attiecībā uz trešām valstīm. Konkurētspējas saglabāšanai jābūt svarīgam elementam visos attiecīgajos politikas lēmumos.

3.1.10. EESK uzsver nepieciešamību veikt ļoti lielus ieguldījumus un nodrošināt sadarbību pārrobežu un starpnozaru plānošanā, lai ieviestu viedos tīklus, tostarp viedos skaitītājus, un enerģijas uzglabāšanas infrastruktūru, jo tas ir būtisks priekšnoteikums, lai efektīvi īstenotu līdzšinējos un turpmākos tīkla plānus un risinātu ar svārstībām alternatīvās enerģijas ražošanā saistītās problēmas.

3.1.11. EESK norāda, ka oglekļa uztveršana un uzglabāšana (CCS) ir septītais stratēģiskais princips un ka tas vismaz pašreiz joprojām ir viens no galvenajiem faktoriem, lai līdz 2050. gadam varētu izveidot klimatneitrālu sabiedrību, jo īpaši, izmantojot bioenerģiju ar CCS. EESK norāda: Eiropas Revīzijas palātas veiktajā analizē ir secināts, ka pašreizējie ES finansēšanas instrumenti, kas paredzēti, lai atbalstītu CCS, piemēram, *NER 300*, nav nodrošinājuši "nevienu veiksmīgu oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekta īstenošanu". Tādējādi ir daudz neskaidrību par CCS tehnoloģisko iespējamību, un nav pārliecības par sabiedrības atbalstu CCS īstenošanai.

⁽⁴⁾ Eiropadomes secinājumi, 23.–24.10.2014., EUCO 169/14, I daļas 2.1., 2.2., 2.10.–2.13. punkts.

⁽⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija" (OV C 227, 28.6.2018., 70. lpp.), atzinums "Rūpniecības politikas stratēģiskā attīstība līdz 2030. gadam" (OV C 62, 15.2.2019., 16. lpp.), atzinums "Eiropas sadarbīgās ekonomikas programma" (OV C 75, 10.3.2017., 33. lpp.).

⁽⁶⁾ Aprites ekonomika un *Ecofys* ziņojums *Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5 °C pathway* (Aprites ekonomika: nozīmīga svira emisiju starpības samazināšanai līdz 1,5 °C).

⁽⁷⁾ EESK atzinums "Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums visaptverošas pārtikas politikas veidošanā Eiropas Savienībā" (OV C 129, 11.4.2018., 18. lpp.).

⁽⁸⁾ Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieka *Maroš Šefčovič* 2019. gada aprīļa paziņojums presei, kopīga preses konference ar *Peter Altmaier* un *Bruno Le Maire*, 2019. gada 2. maijs.

3.1.1.2. EESK uzsver, ka liela nozīme ir dabīgajiem oglekļa piesaistītājiem, tādiem kā meži un daudzi lauksaimniecības prakses veidi, kas piesaista oglekli, piemēram, pļavām, ganībām, kūdrājiem u. c. Ilgtspējīga mežu apsaimniekošana apvienojumā ar tādu koksnes produktu, kuri uzglabā oglekli, un aizstāj fosilā kurināmā materiālus un enerģiju, izmantošanu ilgtermiņā mazina klimata pārmaiņu ietekmi un uzlabo mežu spēju pielāgoties klimata pārmaiņām. Ir svarīgi izmantot lauksaimniecības zemei piemītošo spēju piesaistīt oglekli. Daļa no risinājuma ir ilgtspējīgi apsaimniekot mežus un izmantot lauksaimniecības zemei piemītošo spēju piesaistīt oglekli.

3.2. Pamatnosacījumi – pārskats

3.2.1. EESK piekrīt: lai pāreja notiktu sekmīgi, ir nepieciešama piekļuve atbilstošam finansējumam. Ir svarīgi piesaistīt pietiekamus publiskos un privātos ieguldījumus. Tādēļ EESK atkārtoti aicina nodrošināt, ka 40 % no Eiropas Stratēģisko investīciju fonda līdzekļiem un 40 % no ES budžeta tiek ieguldīti cīņā pret klimata pārmaiņām, un pielāgot klimata mērķiem visus ES un valstu budžetus ⁽⁹⁾(¹⁰). EESK uzsver uz ciešo saikni starp pētniecības un inovācijas finansēšanu un novatorisku risinājumu ieviešanu tirgū, kā izklāstīts turpmāk 3.3.5. un 3.3.6. punktā.

3.2.2. Tādēļ EESK atzinīgi vērtē Komisijas rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai un ar to saistītos ierosinātos tiesību aktu priekšlikumus. EESK atkārtoti norāda, ka ir svarīgi nodrošināt pozitīvu tēlu vidi draudzīgam finansējumam, un arī ir svarīgi, lai jebkura marķēšanā vai salīdzinošajā vērtēšanā tiktu ņemtas vērā nozares un vietējās īpatnības, kā arī attiecīgo uzņēmumu lielums ⁽¹¹⁾.

3.2.3. EESK atgādina savus konkrētos priekšlikumus par finansējuma pārvirzīšanu ilgtspējīgiem ieguldījumiem, izmantojot “zaļo novirzīšanu” ⁽¹²⁾ un izmantojot Eiropas Centrālās bankas (ECB) piedāvāto kvantitatīvo mīkstināšanu kā finansējuma avotu.

3.2.4. EESK vērs uzmanību uz nepieciešamību nodrošināt instrumentu kopumu mazo dalībnieku atvieglotai piekļuvei finansējumam, lai visu līmeņu dalībniekiem nodrošinātu piekļuvei klimata finansējumam ⁽¹³⁾.

3.2.5. Visbeidzot, EESK uzsver, ka tehnoloģijas, kuras attiecas uz klimatu un enerģētikas pārkārtošanu, pastāvīgi un dinamiski attīstās. Tāpēc ir būtiski regulāri novērtēt veidus un līdzekļus.

3.3. Pētniecība un inovācija

3.3.1. EESK norāda, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku nebūs iespējama bez tālejošas pētniecības un inovācijas, tostarp sociālās inovācijas. Patiešām, tai ir vajadzīgas visu veidu inovācijas, tostarp jauni ieradumi, uzņēmējdarbības modeļi, sociālās normas, procesi, metodes, tirgvedība un tehnoloģijas.

3.3.2. EESK norāda, ka Eiropā dzīvo aptuveni 7 % no pasaules iedzīvotāju skaita, tiek radīti 10 % pasaules SEG emisiju, tā ražo 20 % no pasaules IKP un laiž klajā 30 % no pasaules līmeņa augstas kvalitātes zinātniskajām publikācijām. Tā kā pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku jābūt balstītai uz globāliem centieniem klimata pārmaiņu apkarošanas jomā, EESK uzskata, ka ES var panākt lielāko ietekmi, pierādot pārējai pasaulei, ka šāda pāreja ir iespējama un labvēlīgi ietekmē sabiedrību.

3.3.3. EESK uzskata, ka, Eiropā ir izcils zinātnes līmenis, bet ir grūtības to pārvērst vērtīgās inovācijās. Eiropas Savienībai un dalībvalstīm būtu efektīvāk jāatbalsta pētniecība un inovācija visās vērtību ķēdēs, sākot no fundamentālās pētniecības līdz komerciālai izmantošanai, un jāiekļauj sociālās un humanitārās zinātnes, lai uzlabotu izpratni par to, kas ietekmē galalietotāju, tostarp MVU un iedzīvotāju, izvēli enerģijas jomā.

3.3.4. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībā sniedz vēsturisku iespēju Eiropas uzņēmumiem, novatoriem, darba ņēmējiem un investoriem apliecināt globālo līderpozīciju plaukstošajos tīras enerģijas tirgos. ES būtu jāpastiprina centieni visās tīras enerģijas jomās, sākot no energoefektivitātes līdz e-mobilītatē, lai nodrošinātu Eiropas uzņēmumiem stabilu iekšējo tirgu, kurā var droši ieviest inovācijas, kā arī nodrošinātu integrētu rūpniecības stratēģiju, kuras mērķis būtu tīras enerģijas risinājumus eksportēt pārējā pasaulē.

⁽⁹⁾ EESK atzinums “Eiropas pakts par klimata aizsardzībai paredzēto finansējumu” (OV C 62, 15.2.2019., 8. lpp.).

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums “Centieni atvieglot nevalstisko dalībnieku iespējas piekļūt klimata aizsardzībai paredzētajam finansējumam” (OV C 110, 22.3.2019., 14. lpp.).

⁽¹¹⁾ EESK atzinums par tematu “Rīcības plāns: ilgtspējīgas izaugsmes finansēšana” (OV C 62, 15.2.2019., 73. lpp.), un “Ilgtspējīgs finansējums: taksonomija un etaloni” (OV C 62, 15.2.2019., 103. lpp.).

⁽¹²⁾ EESK atzinums “Eiropas pakts par klimata aizsardzībai paredzēto finansējumu” (OV C 62, 15.2.2019., 8. lpp.).

⁽¹³⁾ Sk. 10. zemsvītras piezīmi iepriekš.

3.3.5. Tāpēc EESK aicina Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un Eiropadomi nodrošināt, lai nākamajā daudzgadu finanšu shēmā būtu pienācīgi atbalstīta ar enerģētiku un klimatu saistīta pētniecība, inovācija un, ja iespējams, ieviešana tirgū. Tāpēc Komiteja atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu 2021.–2027. gada plānošanas periodā palielināt programmas “Apvārsnis Eiropa” budžetu līdz 120 miljardiem. Tā arī aicina nodrošināt iespējamo sinerģiju starp tādiem ES finansēšanas instrumentiem kā “Apvārsnis Eiropa”, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, Inovāciju fonds, struktūrfondi, *ITER*, *Euratom* pētniecības un apmācības programma un *Erasmus*, kā arī Eiropas Investīciju bankas un Eiropas Investīciju fonda pārvaldītajiem instrumentiem.

3.3.6. EESK ļoti atzinīgi vērtē priekšlikumu izveidot pētniecības un inovāciju misijas, lai pētniecību un inovāciju veiksmīgāk orientētu uz projektiem, kas risina sabiedrības problēmas, tostarp pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku. Šajā saistībā EESK aicina Eiropas Komisiju un Padomi ierosināt izveidot īpašu misiju, lai panāktu, ka līdz 2030. gadam 100 Eiropas pilsētas kļūst klimatneitrālas. Tas visiem Eiropas iedzīvotājiem pierādīs, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku var kļūt par realitāti un uzlabot viņu dzīves kvalitāti. Tā arī būs arī iespēja strādāt konkrēti ar pilsētām visā pasaulē, sākot ar Austrumu partnerības un Savienības Vidusjūrai valstu pilsētām, lai tās varētu iedvesmoties no Eiropas pieredzes.

3.3.7. EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu izveidot Eiropas Inovācijas padomi. Pamatojoties uz līdzšinējo instrumentu, tostarp Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta pieredzi, EESK vēlas, lai Eiropas Inovāciju padome kļūtu par nozīmīgu ES instrumentu, ar ko nodrošina ilgtermiņa un pret risku tolerantu kapitālu tiem jauninājumiem, kas ir būtiski pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Tā var palīdzēt valstu jaunuzņēmumiem kļūt par Eiropas līderiem, nevis tikt pārdotiem to ASV un Āzijas konkurentiem.

3.3.8. Šajā saistībā EESK norāda uz reģionālo un vietējo kopienu būtisko nozīmi klimata problēmu risināšanā, kā arī pielāgošanās spējas un izturētspējas palielināšanā tādos veidos, kas tieši ietekmē vietējā līmeņa izredzes veikt plašas pārmaiņas. Daudzas kopienas jau tagad pašas uzņemas iniciatīvu, un tām ir liela nozīme nepieciešamo risinājumu īstenošanā. EESK uzsver ES salu, tostarp tālāko reģionu, nozīmi, jo tie ir Eiropas Savienības un pārējās pasaules klimatneitralitātes politikas potenciālie inovatori.

3.4. *Kopīgi izstrādāt sociālo paktu pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku*

3.4.1. EESK uzskata, ka visām Eiropas, valstu un vietējām iestādēm būtu jāpalielina atbalsts pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku. Pamatotās bažas, ko pauduši darbaņēmēji ogļrūpniecības nozarē daudzās ES valstīs, un nesenās protesta akcijas Francijā ir vēl vairāk izcēlušas vajadzību parādīt, ka pārejai uz ekoloģiski ilgtspējīgāku sabiedrību vajadzētu būt arī pārejai uz demokrātiskāku un sociāli taisnīgāku sabiedrību.

3.4.2. EESK uzskata, ka Eiropai ir vajadzīgs sociāls pakts par pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, par ko jāvienojas Eiropas Savienībai, dalībvalstīm, reģioniem, pilsētām, sociālajiem partneriem un organizētās pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, lai nodrošinātu, ka pārejā neviens netiek atstāts novārtā.

3.4.3. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai ir jānodrošina pienācīgs finansējums, lai atbalstītu darbaņēmējus, kas pārejas uz klimatneitrālu ekonomiku dēļ varētu zaudēt darbu. Šajā nolūkā EESK aicina Eiropas Komisiju, Parlamentu un Padomi nodrošināt pienācīgu Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Globalizācijas fonda izstrādi un finansēšanu, lai risinātu ar pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku saistītās problēmas. Tas liecinātu par Eiropas vēlmi nodrošināt, ka neviens netiek atstāts novārtā.

3.4.4. EESK uzskata, ka klimatneitrālas ekonomikas darbaņēmēju prasmes var ievērojami atšķirties no prasmēm, kuras daudziem darbaņēmējiem ir pašreiz. Ir svarīgi pielāgot izglītības un mācību programmas, lai pārliecinātos, ka nākotnes un pašreizējie darbaņēmēji un mācību nodrošinātāji mācību izvēlē var ietvert ar pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku saistītos jautājumus. Tas ļaus ātrāk pielāgot Eiropas darbaspēku un palīdzēt eiropiešiem attīstīt jaunus talantus.

3.4.5. EESK uzskata, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku ir iespēja nodrošināt vairāk darbvietu gados jauniem Eiropas iedzīvotājiem, tostarp gados jauniem bezdarbniekiem. Tādēļ EESK aicina Eiropas Komisiju, balstoties uz izmēģinājuma projektu *Erasmus Pro*, izstrādāt “Zaļā *Erasmus Pro*” programmu, kā arī citus projektus, kas var piesaistīt vairāk jauniešu augošajās klimatneitrālās ekonomikas nozarēs (piemēram, ilgtspējīga lauksaimniecība, aprites ekonomika, atkritumu apsaimniekošana, energoefektivitāte, atjaunojamās enerģijas ražošana), uzlabojot šādu darbvietu tēlu un darba apstākļus.

3.4.6. EESK uzskata, ka pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku paver iespēju izskaust enerģētisko nabadzību Eiropā un uzlabot dzīves kvalitāti, darbvietu radīšanu un sociālo iekļaušanu. Eiropas Savienībai visiem Eiropas iedzīvotājiem būtu jānodrošina vienlīdzīga piekļuve enerģētikas pamatpakalpojumiem. Pamatojoties uz Eiropas Enerģētiskās nabadzības observatorijas secinājumiem, sadarbībā ar ieinteresētajām personām, tostarp patērētāju organizācijām, būtu jāizstrādā Eiropas rīcības plāns enerģētiskās nabadzības izskausšanai, lai nodrošinātu to, ka publiskie pasākumi aizvien vairāk ir vērsti uz enerģētiskās nabadzības pamatcēloņiem. EESK uzsver nepieciešamību pāriet no ietekmes mazināšanas pasākumiem uz preventīviem pasākumiem, piemēram, vecu ēku renovāciju, lai tās pārveidotu par zema enerģijas patēriņa ēkām. Sociālie tarifi un enerģijas čeki var būt tikai pagaidu risinājumi, un tie būtu pakāpeniski jāaizstāj ar tādiem mehānismiem kā subsidijas esošo ēku pārveidei par zema enerģijas patēriņa ēkām un elektrisko automobiļu iegādei.

3.4.7. EESK aicina dalībvalstis vairāk atzīt un stiprināt iedzīvotāju un kopienu atbildības sajūtu par visām vietējām iniciatīvām, kas vajadzīgas, lai izveidotu klimatneitrālu ekonomiku, tostarp iniciatīvām, kuru mērķis ir mainīt ieradumus un ražot atjaunojamo enerģiju vietējā līmenī. Atbalsta mehānismi un enerģijas tirgus reformas jāveido tā, lai vietējām kopienām dotu iespēju aktīvi iesaistīties enerģijas ražošanā un tām nodrošinātu taisnīgu piekļuvi enerģijas tirgum. Dalībvalstis, kurām nav institucionālās spējas, būtu aktīvāk jāatbalsta.

3.4.8. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas tālejošo mērķi līdz 2030. gadam uz pusi samazināt tādu priekšlaicīgas nāves gadījumu skaitu, ko izraisa gaisa piesārņojums (Eiropā 2015. gadā bija 400000 šādi priekšlaicīgas nāves gadījumi). EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai un visām tās dalībvalstīm cīņa pret gaisa piesārņojumu būtu jānosaka par augsta līmeņa politisko prioritāti. Būtu jāpastiprina regulatīvie pasākumi, ar ko samazina gaisu piesārņojošās emisijas no transportlīdzekļiem un spēkstacijām. Eiropas Komisijai būtu jāturpina iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, jo īpaši apvienības, kas aizsargā bērnus un gados vecākus cilvēkus, jo šīs Eiropas iedzīvotāju grupas vairāk cieš un mirst no gaisa piesārņojuma.

3.4.9. EESK ir stingri pārliecināta, ka ir būtiski izstrādāt sociālu paktu pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku, lai nodrošinātu iedzīvotāju pozitīvu iesaistīšanos reālu darbību pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku atbalstīšanā.

3.5. *Demokrātija un pārvaldība*

3.5.1. EESK piekrīt, ka iedzīvotājiem, reģionālajām un vietējām pašvaldībām svarīga loma, un atbalsta iedzīvotāju līdzdalību, kas paredzēta pilsoņu dialogu gaitā. Ņemot vērā jauniešu plaša mēroga mobilizēšanos, EESK aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis uzsākt dialogu arī ar jaunajiem iedzīvotājiem.

3.5.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas viedokli, ka pārejā uz tīru mobilitāti "par šīs evolūcijas virzītājam jāklūst indivīdu un uzņēmumu ieradumu izmaiņām". EESK uzskata, ka tas attiecas uz visām nozarēm, kas saistītas ar pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, tostarp enerģētikas, mājokļu, lauksaimniecības un pārtikas nozarēm. EESK uzsver, ka paredzētajām tālejošajām pārmaiņām, tostarp ieradumu un dzīvesveida izmaiņām, ir vajadzīgs iesaistīto personu atbalsts.

3.5.3. EESK uzskata, ka pašreizējās procedūras vēl nav pietiekami piemērotas, lai no iedzīvotājiem panāktu nepieciešamo piekrišanu. EESK uzsver, ka Eiropas Komisijai būtu jācenšas panākt ne tikai to, lai enerģētikas pārkārtošana būtu sociāli pieņemama, bet arī lai tā tiktu demokrātiski un sociāli atbalstīta.

3.5.4. Ņemot vērā regulu par Enerģētikas savienības pārvaldību, EESK ierosina izveidot pastāvīgu iedzīvotāju dialogu un uztvert to kā obligātu sagatavošanās elementu visiem svarīgākajiem politiskajiem lēmumiem un visam ES likumdošanas darbam, kas attiecas uz klimata pārmaiņām. Pārredzamībai un pārskatatbildībai vajadzētu būt nozīmīgiem elementiem šādā dialogā, kuram vajadzētu būt tuvu iedzīvotājiem. Tāpēc, lai gan dialogs internetā var būt nepieciešams, tas ir jāpapildina ar sanāksmēm un tiešu kontaktu ar sabiedrību. Tas būtu pienācīgi jāfinansē, tā īstenošanai jānodrošina personāls, un par to vajadzētu būt atbildīgam īpašam Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietniekam.

3.5.5. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm jāturpina demokratizēt enerģētikas politikas veidošanu, piemēram, izmantojot tādus instrumentus kā viedokļu aptauja, un valstu enerģētikas un klimata plānu izstrādē un īstenošanā jānodrošina sistematiska sadarbība ar organizētu pilsonisko sabiedrību un šai sadarbībai nepieciešamie resursi.

3.5.6. EESK atzīmē reģionu un vietējo pašvaldību būtisko nozīmi klimata un enerģētikas politiku īstenošanā un tādās ieradumu maiņas sekmēšanā, kas nepieciešama to efektīvai ieviešanai. Tā norāda uz iniciatīvām, kas tiek īstenotas saskaņā ar Pilsētas mēru paktu, un aicina Komisiju atbalstīt līdzīgas iniciatīvas un izveidot pastāvīgu apspriešanās mehānismu, pamatojoties uz Talanoa dialogu ⁽¹⁴⁾. Tas ietver arī Eiropas dialogu par nevalstisko dalībnieku pasākumiem klimata jomā, ko iedibināt aicinājusi EESK.

⁽¹⁴⁾ <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>

3.5.7. EESK atkārtoti aicinājumu Eiropas Vides aģentūrā izveidot Eiropas Enerģētikas informācijas dienestu, kas varētu nodrošināt atvērtu pieeju kvalitatīviem datiem, izveidot vienotu kontaktpunktu tādu visu datu iesniegšanai, kuri vajadzīgi enerģētikas savienības progresa novērtēšanai, kopā ar ieinteresētajām personām izstrādāt prognozes dažādiem scenārijiem, nodrošināt atvērtā pirmkoda modeļus, lai testētu dažādas prognozes, un pārbaudīt saskaņotību starp dažādām prognozēm. Tās darbam vajadzētu būt brīvi pieejamam visiem lēmumu pieņēmējiem, uzņēmumiem un sabiedrībai.

3.5.8. EESK aicina Eiropas Parlamentu izveidot neatkarīgu ES Klimata pārmaiņu komiteju, kuras uzdevums būtu sniegt zinātniski pamatotus novērtējumus un ieteikumus politikas jomā. EESK aicina dalībvalstis izveidot līdzīgas komitejas valsts līmenī – ja šādas komitejas vēl nav izveidotas – un nodrošināt, ka tās ziņo valstu parlamentiem un ekonomikas un sociālo lietu komitejām, ņemot vērā valstu īpatnības.

Briselē, 2019. gada 20. jūnijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER*
